

Catàleg

«Febre»

Una nit hauria portat tots els meus llibres. Tu t'hauries posat tota nua... esplendent. La llum esmorteïda t'hauria vingut sobre les sines i el ventre suau... sobre el cos magnífic... (si s'haguessin abatut les parets, ¡quina pregària tota la terra...!) Jo hauria dipositat tots els meus llibres als teus peus i després hauria plorat sobre els meus llibres: sobre les meves idioteses, Olga, sobre les meves errades... Per la meva joventut... als teus peus...

«Febre», *Obra Catalana Completa II*, 1993, p.255

FEBRE

Narració inèdita de
S. JUAN ARBÓ

A LA PRESÓ

En quin moment va ésser que es capgiraren totes les coses?... No ho recordo. Olga. Només sé que tot de sobte vaig cessar de riure (havia rigut mai jo?). Només sé que tota l'amargor se'n vaia del meu cor. I a la nit, com van il·luminar-se totes les coses!... Després quan vaig pujar a la muntanya... Recordes?... Allí davant, per sota els nostres peus s'estenia la mar. La mar tenia una vaga fosforescència i els vellers entraven amb la llàntia encesa al capdamunt del pal... A l'esquerra, per sota els nostres peus, la ciutat s'esplaiava de clars innumerable i de vastes resonàncies esmorteïdes... Més amunt el Tibidabo alçava les seves llums... Més amunt encara, estava el cel, Olga, el cel suau il·luminat també. Era nit de festa, i totes les llums s'havien encès per tu; les de la terra i les del cel... Era nit de festa, i totes les llums i anàvem pel cim de la muntanya jo i el teu cos. I el teu riure, Olga. Volia acarar el front sobre la terra i regrejar... (el cel era ample d'estel i allà baix a la mar els vellers entraven amb la llàntia encesa al capdamunt del pal). El gest de la teva mà em va contentir. Anàvem sols. A mà dreta hi havia una espessor... Van ordinar-nos-hi i tu no reies ja... Olga!... Olga!... Sento el teu sospir, l'estremiment del cos entre els meus braços, el teu patètic obgodió... Olga!... Olga!... Qui t'estreny el cos aquesta nit?...

Les nits de la teva cambra, Olga. El record il·luminarà totes les meves nits. El perfum del teu cos... On són els murs i les reixes?... Vaig dir-te que no tenia diners. Vas vestir-te amb lentitud i vas tancar la porta... Vull demanar-te perdó, Olga...

I de sobte m'havia endormiscat i entrant la cortina va escorre's sobre totes les coses. Feia dies que el riure s'havia apagat sobre els meus llavis. Havia rigut mai jo?... La meua cara era sensible i dolorida. El record de les nostres nits cremava per tot de mi. M'havia sentit arrabassat com per un gran vent de tardor en el capvespre...

En quin moment va ésser, Olga? I el riure s'era apagat sobre els meus llavis... Havia rigut mai jo?... Vaig dir-te que no tenia diners... Vas vestir-te amb lentitud i vas tancar la porta... Vull demanar-te perdó...

I després, com vaig estrènyer-li el coll aquella nit!... Allí sobre el mateix divà. Tot a prop del llit, Olga; aquell llit de les nostres festes, de les nostres festes... Com crema el meu cos!... Soc una brasa, però el meu cos no el podré passar a través de les reixes... I més enllà de les reixes està la teva cambra, Olga, està el teu riure. I el cel i la muntanya i les llums de la ciutat... M'he fet malbé les mans... He mossagat les reixes, Olga... Qui t'estreny el cos aquesta nit?... Qui et dona el braç pel cim de la muntanya?

M'estaré quiet així... De fatigues... Passaré... També passaré ell... Sempre passaré... Durant totes les hores de la nit... I el meu cos pesa feixugament... S'han acabat les festes... Passaré el tu, Olga... Qui ens ha enviat?... Hi ha una aixeta al recó... Mullaré la camisa... I pensaré en tu... Una nit la vaig pendre del divà la teua... Plagada em calia dintre el palmell de la mà... Recordes?... Aquesta nit no et demanaria res... M'estendria sobre el divà... Recordes aquella tremolor dels meus llavis?... Una pedra voldria... Dona'm una pedra, Olga... Hi ha un ocell que no em deixa dormir... Una pedra... Olga, el meu front!... Però aquella nit vaig apartar-ne la teva mà...

Hi ha una pregària a l'ànima aquesta nit. És la nit de Sant Joan. Una nit clara. La colla és plena de tu, Olga; plena de la teva olor, plena del teu cos... És aquesta nit el crim dels homes; és aquesta nit. Déu crida lluny... de silenci. Mira la lluna aquesta nit, Olga (no t'agrada la lluna). Vull demanar-te perdó... Si t'oferís la vida, vaig dir-te... I la teva rialla va callar...

Olga, Olga, Olga, Olga... Vull morir així... Repetint el teu nom; tots els dies i totes les hores, i sentir cremar la meua carn i fondre's... És la nit de Sant Joan... Voldria celebrar la festa també... Olga, tenies nom de russa; però, si no haguessis estat el teu riure i aquella joia del teu cos i la teva cambra, tampoc no hauria vingut...

Fa una nit clara allà dalt. Els reflectors del Palau Nacional braceden per l'infinít... És la nit de Sant Joan... Des de Maricel envien coets a les estrelles... Recordes aquella nit de l'aeroplà?... Eren a prop dels estels i tot a l'entorn hi havia una remor exkordadora. Eren sols...

Un coet ha il·luminat la nit... Una gran il·luminació blerosa... (No tenia secrets el cel) Amb qui deixas anar aquesta nit, Olga? Olga, les nits estelades eren belles, però les nits a la teva cambra eren millors... ascordes?... Sempre portava pressa... Tenies nom de russa, però no vaig venir pel nom...

Vam pujar la pendent a peu... anàvem sols... Allà, a l'esquerra, sota els nostres peus Maricel bullia de lluminàries i de remors... Més enllà la ciutat s'esplaiava cap a la nit... Feia una nit clara a dalt... Et recordava i el teu cos tremolava tot i vibrava amb sobtat estremiment... I reies...

Hi ha vermes que s'arrosseguen per la terra... Cridava d'una fosca tragèdia... Aplatat contra la terra, sense cançons... Informe

i monstruós... Va callar i s'arrosseguen cap a tu. El teu riure es sentia més clar... La nit era clara a dalt, però a baix no s'hi veia i hi vaig ensopegar... La nit era estelada i la sang era nova, i ell no va demanar-me almoïna tampoc...

Fou així, Olga, com te'l vaig treure. El cel era clar... A baix tot era confús... S'havia aferrat a les teves cames i et mossagà... Fou així com te'l vaig treure... amb la sabata vaig pegar-li sobre el rostre... Ell bracedava el buit i cridava de dolor i de ràbia, però no podia moure's del lloc... Tu reies, Olga... Aleshores vaig estimar-te més, però com em costava d'allunyar-te d'allí!... Olga!... Olga!... L'aire cremava al teu entorn...

No t'agradaven les nits de lluna (l'aire cremava al teu entorn). T'agradava el recor de la teva cambra i t'has mostrat amb totes les robes sobre el divà... Que bella estaves quan el teu vestit rosa dormia sobre el divà!... Que bella estaves!... L'aire cremava a l'entorn teu. A fora, darrera del teu cos, per la finestra, es veien els estels... Si s'haguessin abutat les parets, Olga; quina pregària tota la terra!... Tota la terra una pregària...

Que m'hauria agradat que haguessis resistit una nit! (Quan el teu vestit rosa reposava sobre el divà). M'haguessis vist plorar i rebel·lar-me i besar el trespol i els teus peus... Que m'hauria agradat!

Si t'oferís la vida, vaig dir-te, si t'oferís la vida, Olga... No tinc res sinó aquest foc de la meua ànima... I la teva rialla va callar... I al fons del finestral la nit clara s'havia entenebrida. Olga!... Olga!... Vull morir així... Tots els minuts de la meua vida...

Una nit hauria portat tots els meus llibres. Tu t'hauries posat tota amunt... esplendent. La llum esmortida t'hauria vingut sobre les sinces i el ventre suau... sobre el cos magnífic... (Si s'haguessin abutat les parets, quina pregària tota la terra!) Jo hauria dipositat tots els meus llibres als teus peus i després hauria plorat sobre els meus llibres; sobre les meves idiotesses, Olga, sobre les meves errades... Per la meua joventut... als teus peus...

Olga!... Olga!... (Vull demanar-te perdó.) Per què no vas venir aleshores que el meu cor et cridava?... Era aquest el meu fervor; la meua religió era aquesta. (L'aire cremava al teu entorn). Com tremola la meua carn!... I el crim es consuma... On és el teu riure?... A dalt hi ha estels... D'on ha sortit aquesta sageta lluminosa?... El teu riure, Olga... Volava amunt... vers els estels... Després ha vingut apagant-se ràpidament, i allà dalt es desmatava per totes bandes...

Tota la nit s'ha il·luminat de soltes a la muntanya i la ciutat... I el cel era clar, clar... infinit... I les llums de Montjuïc s'han apagat i era una muntanya tota blanca, amb palaus d'ensomni i amb brolladors... Olga, on ets?... Qui et dona el braç aquesta nit?... Qui t'estreny el cos allà dalt, entre la remor exkordadora de les bèl·lixes, a prop dels estels?... Com te plaia repenjar-te a sobre meu!... de riure amb aquell riure fais, de fregar-me amb la brasa del teu cos!... Després em mostraves la boca encesa... Olga!... Olga!...

La porta es va tancar. Olga, a quants vas estrènyer?...

Hi ha nits de sortilegi, però la flama del meu cos s'ha apagat... Van tancar la porta. I aquell silenci de les nits una mica sobtat... Només hi ha nits... Aquella tarda era l'última que havia de passar-hi... (Com et mirava, Olga, quan reies!) Ara em vindria a veure... Portaràs olor de Rambla i de sol... Portaràs llum, amic de la infantesa...

Mare!... Jugàvem pel pati de l'Institut... Prou!

Hi ha una reixa ara, i un home que passa aquí tot a prop... un Home... I un mur espès i un gran silenci... Després, potser està el cel i la muntanya i la mar...

Hi ha un ocell que no em deixa dormir... Qui em donarà una pedra, Olga?...

Hi ha caçadors de muntanya... Hi ha caçadors de ciutat... Hi ha caçadors de muntanya que s'estan immobils davant les llodrigueres, embolcallats de nit...

Hi ha caçadors que s'otgen pacientment en les ombres... amagats a la terra... Que no surtin a respirar l'aire aleshores... que no surtin a veure el sol...

Hi ha gossos que rastregen la sang... Que s'amanguin sota la terra... Que no surti aquell home!

Olga, hi ha un ocell que no em deixa dormir... El meu front, Olga... el reposar contra el mur i després cremarà el mur també... Aquella nit, però, ho va voler la teva mà!

Tinc una mare, Olga... Com crema el meu front!

El meu front volia aquella mà... Hem rigut, hem rigut i a l'entorn nostre hi havia un sangloter... No hem sentit el plorar de les mares tampoc...

I en la nit els caçadors s'estaven pacientment i ell va alçar la testa... Era un poeta... Va alçar la testa vers la llum del sol en l'asfíxia de la llodriguera... Després va queixar-se i va repenjar-se sobre el llangü... El caçador va riure i va abatre el fusell... I tornava a guaitar...

Tinc una mare, Olga!...

No has sentit sangloter?...

S. JUAN ARBÓ

«Febre». Dins *Obra Catalana Completa II*. Barcelona: Columna, 1993, pp.251-256.

FEBRE

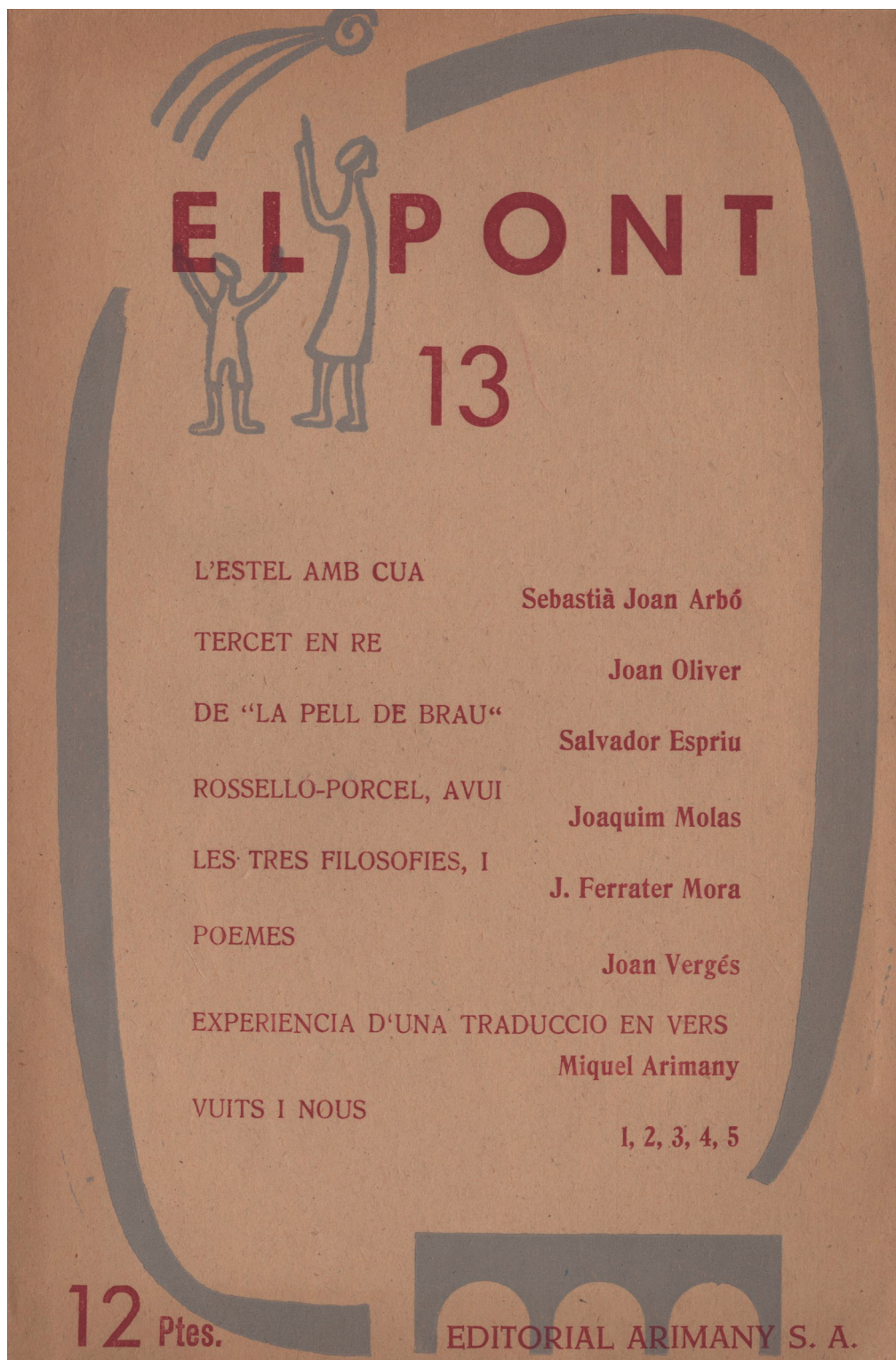
«L'estel amb cua»

L'espectacle era, veritablement impressionant, i es repetí durant diverses nits. Veus pronosticaires parlaven de pestes, de guerres, de catàstrofes; anunciaven desgràcies. Els més instruïts, els qui llegien els periòdics, els «savis» del poble, parlaven d'una possible topada del cometa i la terra, en la qual aquesta saltaria a trossos i rodariem tots disparats per l'espai. [...]

Tres anys després [...], quan va esclatar la guerra europea, molts varen recordar l'aparició de l'estel, i atribuïen la catàstrofe a la seva influència nefasta.

«L'estel amb cua», *Obra Catalana Completa II*, 1993, p.260

«L'estel amb cua», *El Pont*, núm. 13, Arimany, 1959, pp.5-8.

EL PONT

13

L'ESTEL AMB CUA

Sebastià Joan Arbó

TERCET EN RE

Joan Oliver

DE "LA PELL DE BRAU"

Salvador Espriu

ROSSELLO-PORCEL, AVUI

Joaquim Molas

LES TRES FILOSOFIES, I

J. Ferrater Mora

POEMES

Joan Vergés

EXPERIENCIA D'UNA TRADUCCIO EN VERS

Miquel Arimany

VUITS I NOUS

1, 2, 3, 4, 5

12 Ptes.

EDITORIAL ARIMANY S. A.

EL PONT

13

L'ESTEL AMB CUA

I ALTRES NOVETATS LITERARIES

SEBASTIÀ JUAN ARBO, JOAN OLIVER, JOAQUIM MOLAS
SALVADOR ESPRIU, J. FERRATER MORA, JOAN
VERGÉS, MIQUEL ARIMANY

1, 2, 3, 4, 5

EDITORIAL ARIMANY S. A.

Plaça Duc de Medinaceli, 7
BARCELONA

L'ESTEL AMB CUA

SEBASTIÀ JUAN ARBÓ

Als primers anys de la nostra arribada a Amposta, es produí un fet que transtornà totalment la vida del poble, que impressionà profundament la meua ànima infantil.

No sé com, un dia, va començar a córrer la nova que al cel, al capvespre, apareixeria un cometa, «l'estel en cua» com deien allí. La nova va estendre's ràpidament i tot el poble es posà en commoció. Al capvespre, una gran gernació, composta principalment de dones i d'infants, es dirigien, des de totes les bandes del poble, cap a l'esplanada de «les Quintanes», que poc després apareixia plena, negra de gent.

Després he pensat que devia tractar-se del cometa Halley, l'aparició del qual pel maig del 1910 convulsionà tota Europa, no sols el nostre poble; transtornà la vida de les nacions i repercutí profundament en les grans ciutats.

Tenia, jo, aleshores vuit anys; devia fer-ne dos o tres de la nostra arribada a Amposta, i encara que anava a l'escola, no sabia res de cometes, ni recordo que el mestre ens n'expliqués res; és possible que, donat el nivell cultural d'alguns dels nostres professors, ni ell mateix pogués explicar-ho.

«L'estel amb cua». Dins *Obra Catalana Completa II*. Barcelona: Columna, 1993, pp.257-261.

L'ESTEL AMB CUA

Text posterior:

Los hombres de la tierra y el mar. Barcelona: Argos, 1961, pp.193-195.

SEBASTIÁN JUAN ARBÓ
LOS HOMBRES
de la tierra y del mar

ARGOS

VISITAS Y ACCIDENTES

EN LOS PRIMEROS AÑOS de nuestra llegada se produjo en Amposta un suceso que trastornó por unos días la existencia del pueblo, que impresionó profundamente mi alma infantil.

No sé cómo un día empezó a correr la noticia de que en el cielo, al anochecer, aparecía un cometa, un *estel amb cua*, como lo llamaban allí, literalmente "el astro con cola".

Después he pensado que debía tratarse del cometa Halley, cuya aparición en el cielo, en mayo de 1910, puso a Europa entera en conmoción.

Contaba pues yo a la sazón ocho años; debía de hacer dos de nuestra llegada a Amposta, o quizá menos, y aunque iba ya a la escuela, no sabía nada de cometas, ni recuerdo que el maestro nos lo explicara; es posible, dado el nivel cultural de algunos de nuestros maestros, que ni él mismo lo supiera.

Debía, como he dicho, de tratarse del cometa Halley, como no se tratara de un caso de sugestión colectiva limitada a nuestro pueblo, cosa que no puedo creer. La coincidencia en el tiempo parece por otra parte demasiado evidente.

Recuerdo muy bien cómo cada día, después de la puesta del sol, una espesa muchedumbre se dirigía al llano de *Les Quintanes*, en la parte alta del pueblo, a esperar la hora de la aparición.

El escenario era magnífico, adecuado al misterio y a la alarma del presagio. En San Carlos, por ejemplo, con la montaña tan cercana, no podía causar la misma impresión; la estrella ni siquiera debió de hacerse visible; debió de hundirse en el monte con las últimas lumbres del crepúsculo.

Aquí la aparición, con todo lo que llevaba con ella de terrores, de supersticiones, de presagios, encontraba su marco adecuado. Una gran muchedumbre, principalmente mujeres y niños, apenas se ponía el sol, se dirigían a la ancha explanada de *Les Quintanes*, en las afueras del pueblo, y con los rostros levantados, bajo la luz del ocaso, buscaban en el horizonte la señal.

El campo, tras la puesta del sol, quedaba sumido en una suave penumbra; se abría ancho, limitado al fondo por los algarrobos negros, con las líneas de colinas que, en constante elevación, ascendían hacia las montañas del fondo.

El cielo sobre las montañas, era claro, brillante, y el inmenso campo de algarrobos aparecía sumido en la sombra.

En esta penumbra, bajo el reflejo del ocaso, al anochecer, el llano de *Les Quintanes*, entre los campos de algarrobos, resonaba todo con las voces, con los murmullos y cuchicheos.

Ya anochecido, casi confundida la gente con las sombras, como una densa masa, se escuchaba una voz; algunos señalaban hacia el horizonte. Un amplio murmullo se elevaba de la multitud: todos los rostros estaban en aquel momento levantados, todos hacia la misma dirección, y todos buscando con los ojos la señal luminosa entre el palpitar de los primeros astros.

También yo estuve en el ancho llano, pequeño, perdido entre la multitud, con mi corazón angustiado, buscando por encima del monte la temida señal y apretándome contra mi madre.

No estoy seguro de que lo viese; no lo recuerdo bien; lo que sí recuerdo son las noches que pasé sin dormir, aterrado por lo que oía y las voces, el clamor de la muchedumbre.

El espectáculo era en verdad impresionante y se repitió durante varias noches. Voces agoreras hablaban de pestes, de guerras, de catástrofes; anunciaban desgracias. Los más cultivados, los que leían los periódicos, hablaban de un posible choque entre el cometa y la tierra, en el que ésta saltaría hecha añicos y rodaríamos todos por el espacio.

Había algunos, es verdad, que bromeaban sobre el hecho; aparecía aquí el espíritu burlón que forma parte también del carácter

del pueblo. Yo sólo escuchaba las voces anunciadoras de males; sólo aquéllas me impresionaban.

Tres años después, cuando estalló la guerra europea, muchos recordaron la aparición del cometa; atribuyeron la catástrofe a la influencia funesta de aquella aparición.

Por lo que toca al posible choque, después he sabido que un cometa, en este sentido, es un ser completamente inofensivo; un cometa, por lo que he leído, viene a ser algo así como un pavo real: tiene mucho lujo de plumas y de luces y poca substancia. En cuanto a aquella influencia aciaga, no creo que a los hombres le haga falta — ni ayer ni hoy — ningún cometa, por más colas que lleve, para prepararse las catástrofes más horrendas, y pienso que hay más guerras para los cometas que cometas para las guerras.

¡Lástima grande que no tuviese esta idea por aquellos días! Me hubiese ahorrado largas noches de terror en que me veía lanzado a los espacios, nadando en un infinito de oscuridad y de horror, y separado de los míos, que era lo que más me aterraba.

La aparición del cometa tuvo en nuestro pueblo sus lados cómicos. El pueblo, entre el terror y la duda, entre el chiste y el anuncio agorero, estuvo durante unos días sumido en una atmósfera de fiesta; se bromeaba y se reía; se hacían chistes; pero se suscitaban también disputas; hubo disgustos.

No era raro entonces, al pasar por las calles, oír a un campesino riñendo a su mujer. Esta había ido a *Les Quintanes*, y al volver aquél del trabajo, no tenía la comida preparada.

— *¿No está fet lo sopar encara?*¹. (Blasfemia y silencio de ella, o alguna excusa). *Ya has anat a Vestel en cua*² (Blasfemia y nuevo silencio de ella, o nueva excusa).

¡Me c... Vestel en cua i la mare que el va parir! ¡Si vinc aquí te'l faré vore jo Vestel en cua!, etc.

Sin embargo, el sentimiento dominante era de temor, de angustia, ante el misterio. Era seguro que al día siguiente la mujer volvería a la explanada y que el marido cenaría tarde otra vez.

¹ ¿Todavía no está hecha la cena?

² Ya has ido a *Vestel en cua*. Me c... en *Vestel en cua* y la madre que lo parió. ¡Si voy ahí te haré ver yo *Vestel en cua!*